

פרשת שלח תשפ"ד
המעפילים

במדבר פרק י"ד

(כז) וַיִּדְבֹר יְקֹנָק אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר: (כז) עַד מָתַי לַעֲדָה הַרְעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי אֶת תְּלֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי שְׁמַעֲתִי: (כח) אָמַר אֱלֹהִים חַי אֲנִי נְאֻם יְקֹנָק אִם לֹא בְּאִשֶׁר דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנִי כִּן אֶעֱשֶׂה לָכֶם: (כט) בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יָפְלוּ פְגָרֵיכֶם וְכָל פְּקֻדֵיכֶם לְכָל מִסְפָּרְכֶם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְיָמְעֵלָה אֲשֶׁר הִלִּינְתֶם עָלַי: (ל) אִם אַתֶּם תִּבְאִיו אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת יְדֵי לְשׁוֹן אֶתְכֶם בְּהָ כִּי אִם כָּלֵב בֶּן יִפְנֶה וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן: (לא) וְטַפְכֶם אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לְבָז יִהְיֶה וְהִבְלִיאתִי אֹתְם וַיִּדְעוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר מֵאִסְתֶּם בָּהּ: (לב) וּפְגָרֵיכֶם אַתֶּם יָפְלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה: (לג) וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רְעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוּ אֶת זְנוּתֵיכֶם עַד תֵּם פְּגָרֵיכֶם בַּמִּדְבָּר: (לד) בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר תִּרְתֹּם אֶת הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִשְׂאוּ אֶת עֹנֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיִּדְעֹתֶם אֶת תְּנוּאַתִּי: (לה) אֲנִי יְקֹנָק דִּבַּרְתִּי אִם לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל הָעֵדָה הַרְעָה הַזֹּאת הַנוֹעֲדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתְמוּ וְשָׁם יָמָתוּ: (לו) וְהֶאֱנַשְׁתִּים אֲשֶׁר שְׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת הָאָרֶץ וַיֵּשְׁבוּ וַיִּלְוּנוּ וַיִּלְיִנוּ עָלָיו אֶת כָּל הָעֵדָה הַלּוֹצִיָא דְבָהּ עַל הָאָרֶץ: (לז) וַיִּמְתּוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דְבַת הָאָרֶץ רָעָה בַּמַּגְפָּה לִפְנֵי יְקֹנָק: (לח) וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן וְכָלֵב בֶּן יִפְנֶה חָיו מִן הָאֲנָשִׁים הָהֵם הַהֹלְכִים לְתוֹר אֶת הָאָרֶץ: (לט) וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד: (מ) וַיִּשְׁכְּמוּ בִּבְקָר וַיַּעֲלוּ אֶל רֹאשׁ הַהָר לֵאמֹר הֲנַנּוּ וְעָלִינוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְקֹנָק כִּי חֲטָאוּנוּ: (מא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָמָּה זֶה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת פִּי יְקֹנָק וְהוּא לֹא תִצְלַח: (מב) אֶל תַּעֲלוּ כִּי אִין יְקֹנָק בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִגְנְפוּ לִפְנֵי אֵיבֵיכֶם: (מג) כִּי הָעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם וַיִּנְפְּלְתֶם בְּחָרֵב כִּי עַל כֵּן שָׁבְתֶם מֵאַחֲרֵי יְקֹנָק וְלֹא יִהְיֶה יְקֹנָק עִמָּכֶם: (מד) וַיַּעֲפְלוּ לַעֲלוֹת אֶל רֹאשׁ הַהָר וְאֶרֶוֹן בְּרִית יְקֹנָק וּמֹשֶׁה לֹא מָשׁוּ מִקְרֵב הַמַּחֲנֶה: (מה) וַיִּרְדּוּ הָעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּהָר הַהוּא וַיִּפְּסוּ וַיִּכְתּוּם עַד הַחֲרָמָה:

רש"י
(כז) **לעדה הרעה וגו'** - אלו המרגלים, מכאן לעדה שהיא עשרה: **אשר המה מלינים** - את ישראל עלי: **את תלנות בני ישראל אשר המה מלינים** - המרגלים מלינים אותם עלי שמעתי: (כח) **חי אני** - לשון שבועה: **אם לא וגו' כן אעשה** - כביכול איני חי: **כאשר דברתם** - שבקשתם ממני או במדבר הזה לו מתנו (פסוק ב): (כט) **וכל פקדיכם לכל מספרכם** - כל הנמנה לכל מספר, שאתם נמנין בו, כגון לצאת ולבא לצבא ולתת שקלים, כל המנויים לכל אותן מספרות ימותו, ואלו הן מבן כ' שנה וגו', להוציא שבטו של לוי שאין פקודיהם מבן עשרים: (לב) **ופגריכם אתם** - כתרגומו לפי שדבר על הבנים להכניסם לארץ ובקש לומר ואתם תמותו, נופל לשון זה כאן לומר אתם: (לג) **ארבעים שנה** - לא מת אחד מהם פחות מבן שישים, לכך נגזר ארבעים, כדי שיהיו אותם של בני עשרים מגיעין לכלל ששים. ושנה ראשונה היתה בכלל, ואף על פי שקדמה לשלוח המרגלים, לפי שמשעשו את העגל עלתה גזירה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שתתמלא סאתם, וזהו שנאמר (שמות לב, לד) וביום פקדי, במרגלים, ופקדתי עליהם חטאתם, ואף כאן נא' תשאו את עונותיכם, ולא עונתכם, שתי עונות של עגל ושל תלונה. וחשב להם במנין חיהם מקצת שנה ככולה, וכשנכנסו לשנת ששים מתו אותם של בני עשרים: **ונשאו את זנותיכם** - כתרגומו ויקבלון ית חוביכון: (לד) **את תנואתי** - שהניאותם את לבבכם מאחרי. תנואה לשון הסרה, כמו (במדבר ל, ו) כי הניא אביה אותה: (לו) **וישבו וילינו עליו** - וכששבו מתור הארץ הרעימו עליו את כל העדה בהוצאת דבה אותם אנשים וימותו. כל הוצאת דבה לשון חינוך דברים, שמלקיחים לשונם לאדם לדבר בו, כמו (שה"ש ז, ו) דובב שפתי ישנים. וישנה לטובה וישנה לרעה, לכך נאמר כאן מוציא דבת הארץ רעה, שיש דבה שהיא טובה: **דבה** - פרלדי"ץ בלע"ז [לשון הרע]: (לז) **במגפה לפני ה'** - באותה מיתה ההגונה להם מדה כנגד מדה. הם חטאו בלשון, ונשתרבו לשונם עד טבורם ותולעים

יוצאים מלשונם ובאין לתוך טבורם, לכך נאמר במגפה ולא במגפה, וזהו לפני ה', באותה הראויה להם על פי מדותיו של הקדוש ברוך הוא, שהוא מודד מדה כנגד מדה: (לח) **ויהושע וכלב חיו וגו'** - מה תלמוד לומר חיו מן האנשים ההם, אלא מלמד שנטלו חלקם של מרגלים בארץ וקמו תחתיהם לחיים: (מ) **אל ראש ההר** - והוא הדרך העולה לארץ ישראל: **הננו ועלינו אל המקום** - לארץ ישראל: **אשר אמר ה'** - לתתה לנו שם נעלה: **כי חטאנו** - על אשר אמרנו הלא טוב לנו שוב מצרימה: (מא) **והוא לא תצלח** - זו שאתם עושין לא תצלח: (מג) **כי על כן שבתם** - כלומר כי זאת תבא לכם על אשר שבתם וגו': (מד) **ויעפלו** - לשון חוזק וכן (חבקוק ב, ד) הנה עפלה. אינגר"יש בלע"ז [עזי רוח] לשון עזות, וכן (מיכה ד, ח) עופל בת ציון, (ישעיה לב, יד) עופל ובחן. ומדרש נחומא מפרשו לשון אופל, הלכו חשכים שלא ברשות: (מה) **ויכתום** - כמו (דברים ט, כא) ואכות אותו טחון, מכה אחר מכה: **עד החרמה** - שם המקום נקרא על שם המאורע:

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

דברים פרק א

(מא) ותענו ותאמרו אלי חטאנו ליקח אנחנו נעלה ונלחמנו ככל אשר צונו יקח אלהינו ותחגרו איש את קלי מלחמתו ותהינו לעלת ההרה: (מב) ויאמר יקח אלי אמר להם לא תעלו ולא תלחמו פי אינני בקרבכם ולא תנגפו לפני איביכם: (מג) ואדבר אליכם ולא שמעתם ותמרו את פי יקח ותזדו ותעלו ההרה: (מד) ויצא האמרי הישב בחר ההוא לקראתכם וירדפו אתכם כאשר תעשינה הדברים ויפתו אתכם בשעיר עד חרמה: (מה) ותשבו ותבכו לפני יקח ולא שמע יקח בקלכם ולא האזין אליכם: (מו) ותשבו בקדש ימים רבים פימים אשר ישבתם:

האמק דבר

(מה) **ותשבו ותבכו לפני ה'**. לא נתבאר מה רצו בבכייתם. וכי אפשר להמיר שבועת ה' חלילה. אלא בשביל זה בכו להסיר מהם גזרת הטלטול שזה לא היה בשבועה. ועי' בסמוך: **ולא שמע ה' בקלכם וגו'**. שני אופני תפלות המה המתקבלים לפני ה'. א' מי שאינו כול לסדר תפלתו בלשון צח כמדבר לפני המלך. אבל מ"מ כיון שצועק מנהמת הלב במרירות הקב"ה שומע תפלתו וע"ז כתיב אהבתי כי ישמע ה' את קולי תחנוני. פי' הקול לבד בלי הצעת דברים המה תחנוני. ובשעת י"מ כתיב וישמע תא קולנו. היינו הקול לבדו. וע"ז אמרו חז"ל בפי חלק רחמנא לבא בעי. ובזה האופן שמבקש רחמים במרת לב אמרו תפלה בכל לשון ואי' בסוטה רפ"ז משום דרחמי הוא היינו המדבר במרת לב בעל הרחמים ית' שומע צרת נפשו. וה"ז כמו שבא לפני מלך בו"ד שהד"א הוא לדבר בלשון המלך מ"מ מי שבא לצעוק רחמים מרת נפשו אין מלך של חסד מקפיד עליו ושומעו בכל לשון שהוא מדבר ונוח לפניו לפרש מרי שיחו. כך הקב"ה רב חסד אע"ג שאין ד"א מלבקש מלפניו כ"א בלה"ק בלשון שהקב"ה מדבר כ"י את נביאיו. מ"מ מי שבא במרי שיחו ונוח לו לפרש בלשון חול הקב"ה שומעו בכל לשון ולא גרע מקול בעלמא. אבל יש תפלה שאינו בא במרת הלב כ"א בחין ערך שפתים בשביל אחר וכדומה אז ודאי אינו מד"א כ"א בלשה"ק כמו הבא לפני מלך בו"ד בזה האופן. וכאן היה שני אופנים. והיינו דכתיב ולא שמע ה' בקלכם. היינו מרת נפשכם: **ולא האזין אליכם**. לשמוע דברים נעימים. ועי' להלן ה' כ"ה:

רש"י

(מא) **ותהינו** - לשון (במדבר יד, מ) הננו ועלינו אל המקום, זה הלשון שאמרתם, לשון הן, כלומר נזדמנתם: (מב) **לא תעלו** - לא עלייה תהא לכם, אלא ירידה: (מד) **כאשר תעשינה הדבורים** - מה הדבורה הזאת כשהיא מכה את האדם מיד מתה, אף הם כשהיו נוגעים בכס מיד מתים: (מה) **ולא שמע ה' בקלכם** - כביכול עשיתם מדת רחמיו, כאלו אכזרי: (מו) **ותשבו בקדש ימים רבים** - י"ט שנה, שנאמר כימים אשר ישבתם בשאר המסעות והם היו ל"ח שנה, י"ט מהם עשו בקדש וי"ט שנה הולכים ומטורפים וחזרו לקדש, כמו שנאמר (במדבר לב, יג) ויניעם במדבר. כך מצאתי בסדר עולם: